

Levendig debat over het doen en laten van NVWA

Hoe kun je je relaties beter leren kennen dan door met ze in debat te gaan? Dat gebeurde vorige week dan ook, in het debatcentrum De Rode Hoed in Amsterdam.

Uitgenodigd waren organisaties en mensen die beroepsmatig de NVWA scherp in de gaten houden: de Consumentenbond, publicisten, werkgeversorganisatie VNO/NCW, de levensmiddelenbranche, de vleessector, Philips en zo nog 40 mensen.

Onderwerp van debat: het doen en laten van de NVWA, verwoord in drie stellingen.

Wat was de conclusie van het debat? Daarover kunnen we kort zijn: die was er niet. Normaal gesproken zou dat tot ontevredenheid bij de deelnemers kunnen stemmen, maar dat was hier niet geval.

Dat lag aan de opzet van de discussie, namelijk volgens de formule van het Lagerhuis-debat, waarmee jaren geleden Paul Witteman en Marcel van Dam op tv bekendheid verwierven. Bij deze formule verdelen de aanwezigen zich voor aanvang van de discussie over een stelling over drie vakken: die van de voorstanders, de tegenstanders en de twijfelaars. Wie een goed argument heeft, meldt zich door op te staan (*zie foto*). Wie tijdens de discussie van mening verandert, stapt naar het andere vak. Gevolg is een vrolijk heen en weer lopen en elkaar proberen te verleiden om over te stappen naar het eigen vak.

Een vondst in de opzet van de discussie was ook dat de aanwezige NVWA'ers geen vooringenomen standpunt over de stellingen hadden. Sterker nog: bij de aftrap van de discussie werd duidelijk gemaakt dat de NVWA zelf ook worstelt met de dilemma's en vragen die op deze debaalmiddag aangevoerd zouden worden. Die houding schiep een aangenaam open sfeer.

In dit verslag, zo is met de deelnemers afgesproken, worden geen namen genoemd. Ook

dát droeg bij aan een klimaat waarbij iedereen zich vrijelijk kon uiten.

Het debat, geroutineerd geleid door Roderik van Grieken van het Nederlands Debat Instituut, ging over drie stellingen:

Stelling 1: de burger heeft recht op alle toezichtinformatie van de overheid. De NVWA is hier voorzichtig mee begonnen in de vorm van een *app* waarmee iedereen kan zien hoe het gesteld met de voedselveiligheid bij Nederlandse lunchrooms. Het 'voor'-kamp wees op de behoefte van transparantie bij de burger. De NVWA wordt met belastinggelden betaald. Waarom zijn niet alle resultaten van deze inspectiedienst dan niet openbaar?! Door openbaarmaking kan de NVWA uiteindelijk effectiever werken, want bedrijven kijken wel 10 keer uit om de regels te overtreden, beducht als ze zijn voor imagoschade in de publieke opinie.

Het 'nee'-kamp zag ook de gevaren van openbaarmaking. De NVWA kan nooit alle voedsel- en warenbedrijven inspecteren. Heeft een bedrijf een negatief inspectierapport aan de broek, dan zit daar dus ook een element van willekeur in. En stel je voor als alle, soms gedetailleerde, NVWA-inspectierapporten op straat liggen. Kan de burger die rapporten wel juist duiden? Een nogal bevoogdend argument, vonden de voorstanders. Burgers zijn slimmer dan je denkt. Bovendien zijn er consumentenorganisaties om NVWA-rapporten te interpreteren.

Stelling 2: de taak van de NVWA moet zich beperken tot de wet.

In deze stelling richt de NVWA zich uitsluitend op handhaving. Je beperkt je dan tot de bekende, bestaande problemen. Maar wat als je als inspecteurs op nieuwe problemen stuiten? Vergelijk het eens met de financiële wereld. Op een gegeven moment werden daar nieuwe, complexe producten uitgedokterd, de zogeheten derivaten. Deze producten namen in korte tijd een enorme vlucht, met grote maatschappelijke consequenties. De wetten die het overheidstoezicht op de financiële wereld regelt, voorzien echter niet in deze derivaten. Moet de toezichthouder zich hier dan blind voor houden?

De stelling was in het voorjaar actueel toen inspecteur-generaal Harry Paul in een interview met *Het Financieele Dagblad* filosofeerde over de oorzaken van de misstanden in de vleesindustrie en over het gebrek aan ethiek in deze sector. Dat kwam hem op de nodige kritiek te staan: hij had zich moeten houden aan zijn wettelijke taak van handhaven en daarmee uit. "Schoenmaker, houd je bij je leest!"

De voorstanders van de stelling waren niet zo somber. Volgens de wet kun je ook nu al misstanden op je werkterrein signaleren en discussies aanslingeren over de oorzaken daarvan.

Stelling 3: de NVWA moet met het bedrijfsleven afspraken maken over het toezicht.

De afspraken kunnen bijvoorbeeld de vorm aan nemen van 'convenanten': als jullie van het bedrijfsleven zelf volgens een afgesproken kwaliteitssystematiek de boel onder controle houden, dan zullen wij van de NVWA het toezicht een tandje terugdraaien. Een win-winsituatie: het bedrijfsleven heeft minder last van de overheid, neemt zelf verantwoordelijkheid, en de toezichthouder bespaart op kosten. Deelnemers aan het debat brachten nog een argument voor deze stelling naar voren: het bedrijfsleven heeft veel meer kennis in huis over de gevaren en risico's van zijn eigen productieprocessen dan de NVWA. Dom als de NVWA daar geen gebruik van zou maken.

Mooi gezegd, reageerde het vak van de tegenstanders sceptisch. Maar de uitvoering van dergelijke afspraken is een complex mijnenveld. Het gevaar is levensgroot dat je de ene marktpartij bevoordeelt boven de andere. Ook als je afspraken maakt, moet de NVWA het instrument van de onaangekondigde controles behouden.

Dus geen conclusie van de debatmiddag?

Nee, of het moet zijn dat zo'n debat motiverend, verhelderend en blikverruimend werkt. De deelnemers hadden genoten van het debat, inspecteur-generaal Harry Paul niet het minst. Tevreden sloot hij af: "Toezicht uitoefenen lukt niet in een isolement. Met elkaar moet je proberen toezicht vorm te geven. Daarin was deze middag zeer geslaagd."

